

„A véges végtelen”

**Tanulmányok Vörös Ferenc
60. születésnapjára**

Szerkesztette

HAJBA RENÁTA

TÓTH PÉTER

Szombathely
2017

Készült az ELTE BTK
Savaria Magyar Nyelvtudományi Tanszékén

Kiadja
a Savaria University Press

Felelős kiadó
FÚZFA BALÁZS

Szerkesztette
HAJBA RENÁTA és TÓTH PÉTER

Borítóterv
FÚZFA BALÁZS

© A szerkesztők és a szerzők

ISBN 978-615-5753-07-7

Tartalomjegyzék

Vörös Ferenc köszöntése	11
Bauko János: Tulajdonnevekre utaló extralingvális jelek a névszemiotikai tájképben	13
Benő Attila: Román családnevek fonológiai és morfológiai adaptációja ...	27
Beregszászi Anikó és Csernicskó István: A kárpátaljai magyar személynévhasználat két sajátosságáról	33
Czetter Ibolya: Az alakzatok és a poétika	43
Dudics Lakatos Katalin: Nyelvek, nyelvváltozatok – kárpátaljai magyar pedagógusok	47
Farkas Tamás: A nyelvújítás és a tulajdonnevek	59
Fűzfa Balázs: Miért szép?	67
Gaál Péter: Online-szótár-használat a szombathelyi ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziumban. Négy interjú tapasztalatai	71
Hajba Renáta: A regionális köznyelvi jelenségek társadalmi háttere Szombathelyen	79
Koós Ildikó: A dajkanyelvnek is nevezett terminus technikus magyar nyelvű speciális jelentéstartalma	97
Kovács András: A nemhivatalos keresztnevek nemhivatalos használatának lélektani hátteréről egy kárpátaljai magyar település (Som) tükrében	109
Lanstyák István: A magyar nyelv kisebbségben	119
Misad Katalin: Helyesírási interferencia-jelenségek szlovák földrajzi és intézménynevek magyar megfeleltetésében	127
Pusztay János: Vörös Ferenc, Kárpát-medencei történeti családnévatalasz	135
Sándor Anna: A <i>piros</i> és a <i>vörös</i> színnév a koloni nyelvjárásban	137
Tóth Péter: Az ortológus és a neológus. Beregszászi Nagy Pál és Kazinczy Ferenc	147
Vörös Ottó: Kognitív sajátosságok a nyelvi areában	155
Zopus András: Csíkszentkirályi családnevek a XVII. században	157
Vörös Ferenc publikációs tevékenysége	171

A kárpátaljai magyar személynévhasználat két sajátosságáról

Beregszászi Anikó és Cserniczkó István

1. A személynevek az ukrainai jogszabályokban

A soknemzetiségű szovjet birodalomban a személy nemzeti önazonossága megvallásának egyik sokat vitatott kérdése a személynevek hivatalos megjelenítése volt. A szovjet unifikációs gyakorlat szerint ugyanis – függetlenül az adott nemzet hagyományaitól, történelmileg kialakult gyakorlatától, nyelvének sajátosságaitól – a személyneveket a hivatalos okmányokban kizárólag cirill betűs írásmódban, az orosz személynévhasználat szabályai szerint (családnév, keresztnév, apai név) tüntették fel (CSERNICKSKÓ 1997). E kereteken belül Szovjet-Ukrajnában az utóneveknek kizárólag az ukrán (illetve orosz) megfelelőjét alkalmazva lehetett bejegyezni. Ezzel a nemzeti-ségi önazonosságot sértő gyakorlattal szakítva már az 1989-ben – tehát az ukrán függetlenné válás előtt – elfogadott ukrán nyelvtörvény¹ a 39. cikkelyében kinyilatkozta, hogy „Az Ukrajna SZSZK polgárai jogosultak nemzeti-ségi hagyományaik szerinti neveik viselésére. Neveiket nemzeti-ségi nyelvről ukrán nyelvre transzkripció által kell átadni”.

Ukrajna nemzeti kisebbségekről szóló, 1992-ben elfogadott törvényének² 12. cikkelye meghatározza, hogy „Ukrajna minden állampolgárának joga van nemzeti család-, utó-, és apanevére. A polgárok, meghatározott rend szerint, jogosultak helyreállítani saját nemzeti-ségi család-, utó-, és apai nevüket”. Azok a polgárok, melyeknek nemzeti hagyományaikban nincs szokásban az apai név feltüntetése, jogosultak személyi igazolványaikban (paszport) csak a család- és utó, valamint a születési anyakönyvi kivontban az apjuk és az anyjuk nevének a beírására”.

A nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény ratifikálásával³ – a nemzetközi dokumentum 11. cikk 1. részének rendelkezéseinek megfelelően – Ukrajna kötelezettséget vállalt arra, hogy minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára lehetővé teszi, hogy a saját család-, és utónevét kisebbségi nyelvén használhassa; valamint vállalta e nevek hivatalos elismerését, és e jogok érvényesítéséhez szükséges jogszabályi feltételek megteremtését.

¹ Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки „Про мови в Українській РСР” № 8312-XI, 28.10.1989. // Відомості Верховної Ради УРСР. Додаток № 45. Київ, 1989. С. 58–66.

² Закон України про національні меншини в Україні. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 529.

³ Закон України „Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин. // №703/97-ВР. // Відомості Верховної Ради України, - 1998, № 14., – Ст. 56.

A Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartájának ratifikálása során Ukrajna nem vállalta magára a névhasználatra vonatkozó 10. cikkely 5. részének (melyben a Felek vállalják, hogy megengedik a családneveknek az érdekeltek kérésére a regionális vagy kisebbségi nyelveken való használatát és felvételét) alkalmazását (BEREGSZÁSZI–CSERNICKÓ 2004).⁴

A 2012-ben elfogadott ukrainai nyelvtörvény – hivatalos címe: Ukrajna törvénye az állami nyelvpolitika alapjairól⁵ – 28. cikkelye szabályozza az állampolgárok névhasználatát. A jogszabály szerint az Ukrajna hatalmi szervei által kiállított minden hivatalos okmányban (dokumentumban) a polgárok nevét kötelezően államnyelven (vagyis ukránul), az ukrán nyelv helyesírási szabályai szerint tüntetik fel. A valamely regionális nyelvi csoporthoz (nemzeti kisebbséghez) tartozó személyek nevét ukrán nyelven, az eredetinek megfelelő hangalakban, a hangzásnak megfelelő ukrán nyelvű átírásban rögzítik. A nevek kisebbségi nyelven az adott személy anyanyelve helyesírási szabályainak megfelelően, az adott nyelv írásrendszerének (ábécéjének) a felhasználásával kerülnek feltüntetésre. A törvény idézett cikkelye alapján minden ukrán állampolgárnak joga van saját család- és utónevét (apai nevét) anyanyelvén, az adott nyelv hagyományainak megfelelően használni, valamint jogosult ezeknek a névformáknak a hivatalos elismerésére. E jog alkalmazása során, az állampolgár család- és utónevének (apai nevének) megjelenítése az ukrán személyazonossági igazolványában, ukrán útleveleiben és egyéb hivatalos igazolványában, a polgár választása szerint, az ukrán, az orosz, vagy más nyelvből való átírással történik. Ennek a jognak az alkalmazása azonban kizárólag a személy írásos kérelmének, beadványának alapján kerül alkalmazásra. Azoknak az állampolgároknak, akik szeretnének élni azzal a jogukkal, hogy vezeték-, és utónevüket (apai nevüket) a saját anyanyelvükön, annak a hagyományai szerint használhassák, erről írásban értesíteniük kell a hivatalos bejegyzések elvégzésében illetékes szerveket és/vagy tisztviselőket. Az állampolgárok ilyen jellegű bejelentése kötelező jelleggel bír a tisztviselők számára, illetve a bejegyzéseket a megfelelő okmányokba az adott nyelv hagyományainak és helyesírásának megfelelően kell elvégezniük az erre felhatalmazott szervezeteknek, tisztviselőknek.

Azokban a dokumentumokban, melyekben latin betűs formában kerülnek beírásra a nevek, az állampolgárok kérése alapján, az ő választásuk szerint az államnyelvi alakból (transzliterációval) vagy a saját anyanyelvi változatból kell feltüntetni a polgárok neveit. Az Ukrajna Miniszteri Tanácsa 2010. január 27-én kelt Az ukrán ábécé latinra történő transzliterációjának szabályozásáról szóló 55. sz. határozata módosításokat vitt végbe a Miniszteri Tanács 1995. március 31-én jóváhagyott, Az ukrainai állampolgárok útleveleiről és a gyermekek úti okmányainak a kivitelezéséről és ki-

⁴ Закон України „Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин” №802-IV. Відомості Верховної Ради України 2003/30. Ст. 259.

⁵ Закон України „Про засади державної мовної політики.” <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (2015.6.25.).

adásáról, valamint azok ideiglenes visszavonásáról és megszüntetéséről szóló határozatban. Az állami nyelvpolitika alapjairól szóló törvény hatályba lépésének a pillanatától az ukrainai állampolgárok útlevelében, illetve a gyermekek úti okmányaiban az ukrán írásrendszerről latin írásra történő transliteráció a nyelvtörvény rendelkezései alapján történik. Ukrajna minden állampolgárának joga van ahhoz, hogy kijavítsák család- és utónevét (apai nevét) a személyazonossági igazolványban, útlevelében és egyéb hivatalos igazolványában, ha azt hibásan írták be (TÓTH–CSERNICKÓ 2014: 93–96).

A személynevek használatára vonatkozó szabályozással Ukrajna eleget tesz a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény 11. cikkely 1. bekezdésében, valamint az Európa Tanács 1201-es ajánlásának 7. cikkely 2. bekezdésben foglalt kötelezettségeinek a család és utónevek anyanyelven való használata és ennek hivatalos elismerését illetően. Ugyanakkor azonban e jog teljes értékű gyakorlásának biztosítása további jogalkotási munkát igényelne.

A kijevi parlamentbe 2016. december 12. és 2017. június 9. között öt új nyelvtörvény tervezetét nyújtották be, ezeket mind nyilvántartásba vette az országgyűlés hivatala, és elkezdődött a megvitatásuk az illetékes bizottságokban. A benyújtott tervezetek: Проект Закону «Про мови в Україні» №5556 (2017.1.19.)⁶; Проект Закону «Про функціонування української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні» № 5669 (2017.1.19.)⁷; Проект Закону «Про державну мову» № 5670 (2017.1.19.)⁸; Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення розвитку та використання мов національних меншин в Україні» № 6348 (2017.4.17.)⁹; Проект Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 5670-д (2017.6.9.)¹⁰. A tervezetek kivétel nélkül a fent idézett pozitív jogi környezet megváltoztatására irányuló szándékot mutatnak. Bármelyiket fogadják is el, a jelenlegi ukrainai névhasználati szabályozás negatív irányba változik.

2. A magyar nevek átírásának problémái

A fent ismertetett jogi szabályozás gyakorlati alkalmazása számos problémába ütközik (BALLA 2008, 2011; KOVÁCS 2003, 2011). A magyar személynevek kapcsán állandósult problémaként jelentkezik például a cirill betűs átírás (transzliteráció), mely nem, illetve csak részben adja vissza a név eredeti hangzását, valamint az útlevelben a latinbetűs beírásnál az ékezetes magánhangzók alkalmazhatósága. Ennek illusztrálására az Ungváron

⁶ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60750

⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60952

⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60953

⁹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61590

¹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61994

megjelenő *Kárpáti Igaz Szó* című lap egyik újságírójának esetét idézzük fel. A zsurnaliszta egykori szovjet útlevelében nevének latin betűs változata *Kevsegi Elemir*-ként, ukrán útiokmányában pedig *Kevsehi Elemyr* formában szerepelt. Ezt ellensúlyozandó az újságíró sajátkezű aláírásának helyére magyarul írta ki nevét: „Legszebb kézírásomat elővéve és nagy-nagy igyekezettel oda véstem be fekete tussal, hogy csakazértis: *Kőszeghy Elemér*”.¹¹

A cirill betűs hivatalos nevek és az önazonosításra használt kárpátaljai magyar nevek nem ritkán eltérnek. S nemcsak abban, hogy a magyar névhasználati hagyományoknak nem része az apai név, hanem a tekintetben is, hogy: a) az ukrainai személyi okmányokban gyakran keleti szláv alakban vannak feltüntetve az utónevek (pl. *Erzsébet* és *László* helyett *Єлизавета* és *Басуль*); b) az ukrán (korábban orosz) nyelv hang- és írásrendszeréből hiányzó hangokat, illetve betűket transliterálva gyakran nehezen kikövetkeztethető az eredeti családnév (a *Szűcs* átírása *Сечу*, ill. a *Vörös*, *Veres* és *Veress* egyaránt *Бепеу*); c) a hagyományos írásmódú családneveket a cirill ábécé nem tükrözi (a *Soós* és a *Sós*, illetve a *Kovács* és a *Kováts* egyaránt *Шови*, *Ковач*).

A kárpátaljai magyaroknak így több formában is használatos a neve (BEREGSZÁSZI–CSERNICSKÓ 2011). Az ukrán személyi igazolványok első oldalán ukrán, a második oldalán orosz nyelven van feltüntetve az állampolgárok neve. Mindkettő cirill betűkkel. Az ukrán útlevélben a tulajdonos neve szerepel cirill betűkkel (ez a hivatalos névváltozat), és annak latin betűs transliterációja is. És természetesen minden kárpátaljai magyarnak van egy magyar neve: az a névváltozat, amellyel magát azonosítja, és amelyet első osztályos korától (amióta tud írni) a füzetek címzésére írt az iskolában, illetve amelyet akkor használ, ha magyarul írja le a teljes nevét. Az 1. táblázat egy kárpátaljai magyar férfi és nő névváltozatait foglalja össze.

¹¹ Kőszeghy Elemér: Csakazértis! *Kárpáti Igaz Szó* 1996. június 27., 3. lap.

1. táblázat. A kárpátaljai magyar férfiak és nők névváltozatai

N		férfi			nő		
		családnév	utónév	apai név	családnév	utónév	apai név
1.	ukrán személyi igazolvány, 1. oldal (ukrán nyelvű)	<i>Боркач</i>	<i>Євген</i>	<i>Ілліч</i>	<i>Дярмотій</i>	<i>Єлизавета</i>	<i>Василівна</i>
2.	ukrán személyi igazolvány, 2. oldal (orosz nyelvű)	<i>Боркач</i>	<i>Евгений</i>	<i>Ильич</i>	<i>Дярмотий</i>	<i>Елизавета</i>	<i>Васильевна</i>
3.	ukrán útlevél, a cirill betűs ukrán névforma transzliterált változata	<i>Borkach</i>	<i>Yevhen</i>	–	<i>Diarmotiy</i>	<i>Yelisaveta</i>	–
4.	magyar név (nem hivatalos)	<i>Barkáts</i>	<i>Jenő</i>	–	<i>Gyarmathy</i>	<i>Erzsébet</i>	–

3. Az asszonynevek

A házasságkötés utáni névviseelés szabályai nem teljesen azonosak Magyarországon és Ukrajnában. Ennek következtében a házasságban élő magyarországi, illetve kárpátaljai magyarok névhasználata sem teljesen azonos. A különbség az asszonynevek terén mutatkozik.

A feleség házasságkötés után felvehető névformáit Magyarországon a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről¹² 4:27. §-a szabályozza. Ukrajnában ugyanezt a 2002. évi Családjogi Törvénykönyv 35. cikkelye.¹³ A két országban élő szabályozás különbségét a 2. táblázatban foglaltuk össze.

¹² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300005.TV

¹³ Сімейний Кодекс України (2002). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

2. táblázat. A házasságkötés után a feleség által választható névformák
Magyarországon és Ukrajnában
(Kovács Éva, akinek édesapja Pál, feleségül megy Kis Péter-hez)

	Magyarország (2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 4:27. §)	Ukrajna (Családjogi Törvénykönyv, 35. cikkely)
1. A feleség megtartja eredeti nevét	<i>Kovács Éva</i>	Hivatalos okmányban: <i>Ковач Єва Павлівна</i> . Magyar (nem hivatalos) név: <i>Kovács Éva</i>
2. A feleség felveszi a férj nevét a házasságra utaló toldással (a <i>-né</i> képzővel)	<i>Kis Péterné</i>	Nem anyakönyvezhető Ukrajnában
3. A feleség felveszi a férj teljes nevét a házasságra utaló toldással (a <i>-né</i> képzővel), amelyhez hozzákapcsolja az eredeti nevét	<i>Kis Péterné Kovács Éva</i>	Nem anyakönyvezhető Ukrajnában
4. A feleség felveszi a férj családnevét, amelyhez hozzákapcsolja saját utónevét	<i>Kis Éva</i>	Hivatalos okmányban: <i>Кіш Єва Павлівна</i> . Nem hivatalos magyar névváltozat: <i>Kis Éva</i>
5. A férj és a feleség összekapcsolja kettőjük családi nevét, hozzáfűzve a saját utónevét.	<i>Kis-Kovács Éva</i> vagy <i>Kovács-Kis Éva</i>	Hivatalos okmányban: <i>Кіш-Ковач Єва Павлівна</i> vagy <i>Ковач-Кіш Єва Павлівна</i>). Magyar névváltozat: <i>Kis-Kovács Éva</i> vagy <i>Kovács-Kis Éva</i>

Magyarországon a 2. változat (a férj család- és utónevéhez kapcsolt *-né* képzős alak) a leggyakoribb (pl. NyKk. I: 247; DEBRECENI–BALOGH 1995: 341; ZAHUCZKY 1997: 116). A nyelvtörténeti adatok szerint ez a névtípus nagy múltra tekinthet vissza (vö. BENKŐ szerk. 1987: 382). Ukrajnában azonban ez a névtípus (és a szintén *-né* képzős 3.) nem anyakönyvezhető. Ez így volt már a Szovjetunó fennállása idején is. A Kárpátalján élő magyar

asszonyok tehát már 1945 óta nem választhatják a házasságban a Magyarországon leggyakoribb asszonynévformát.

DEBRECENI és BALOGH (1995: 342) szerint „igen jelentős disztribúciós eltérés mutatkozik az egyes névtípusok között a magyarországi és a kárpátaljai gyakorlatot illetően. (...) Magyarországon messzemenően a *-né* képzős nevek vannak többségben, tehát a Kis Péterné típusú nevek megterhelése a legnagyobb”. Megállapításuk szerint Kárpátalján olyan nagy a *férj családneve + a feleség utóneve* típusnak a megterheltsége, mint Magyarországon a *Kis Péterné* típusé.

Az egynyelvű és egynormájú szemléletű magyarországi nyelvművelés elítéli a Magyarországon kívül élő magyaroknak a magyarországitól eltérő, kétnyelvű környezetben kialakult névhasználati szokásait (lásd például KÁLMÁN 1989: 73–74; FERENCZY 1972: 171). A Nyelvművelő kézikönyv a következőket írja a kárpátaljai magyar asszonyok körében leggyakoribb *a férj családneve + a feleség utóneve* névtípusról: „Ez a forma főként a szomszédos országok magyarságának körében lett szokásos – részben idegen hatásra –, de nálunk is egyre jobban terjed. (...) Ez más nyelvekben helyes, természetes, a magyarban azonban mindenképpen zavaró, félreértéseket okozó forma” (NyKk. I: 248). A továbbiakban a *magyartalan, nemkívánatos* jelzők is előfordulnak e névtípus kapcsán az idézett helyen. A *Magyar Nyelvőr* című folyóirat lapjain az asszonynevekről folyt hosszas polémia részvevőinek többsége is hasonlóan vélekedett erről a névformáról (vö. BENKŐ 1962; HEXENDORF 1963; SOLTÉSZ 1963; LŐRINCZE 1963).

Ezek után nem meglepő, hogy a magyarországi politika sem vesz tudomást arról, hogy nem minden magyar anyanyelvű nyelv- és névhasználati egyforma.

2017. június 1-én megjelent egy tudósítás a magyarországi sajtóban¹⁴, mely szerint Magyarországon miniszteri biztost neveztek ki a külföldön élő magyar állampolgárok választási részvételének fokozása céljából. A miniszteri biztosnak az is feladata lesz, hogy elérje: kevesebb legyen az érvénytelen szavazat. 2016. október 2-án ugyanis, amikor a nem Magyarországon, hanem a szomszédos államokban élő magyar állampolgárok is részt vehettek egy magyarországi népszavazáson, a levélben szavazó külföldi szavazók szavazatainak 18%-a érvénytelen volt.

Az érvénytelen szavazatok legnagyobb részével az volt a probléma, hogy a nem Magyarországon élő szavazóknak a szavazatok leadása előtt ki kellett tölteniük egy adatlapot, melyen válaszolniuk kellett az *Anyja neve?* kérdésre. Ennek a kérdésnek a helyes kitöltéséhez az ukrainai magyaroknak tudniuk kellett volna, hogy Magyarországon az azonos család- és utónevűek megkülönböztetésére nem az apai nevet használják, mint Ukrajnában, hanem az anya leánykori nevét. Az ukrainai (és hasonló okokból a romániai,

¹⁴ Miniszteri biztos dolgozik a határon túli magyarok választási mozgósításán.
<https://444.hu/2017/06/01/miniszteri-biztos-dolgozik-a-hataron-tuli-magyarok-valasztasi-mozgositan>

szerbiai és szlovákiai) szavazók egy része azonban ezt nem tudta, és ezért az adatlapnak ebbe a rovatába nem anyjuk leánykori nevét írták be, hanem azt a nevet, ahogyan édesanyjukat ismerték. Ez a név pedig a legtöbb esetben a 2. táblázat 4. sorában szereplő házassági név (a férj családneve + a feleség utóneve). Éspedig azért, mert Ukrajnában (és Romániában, Szlovákiában, Szerbiában) egyetlen nyomtatványon, űrlapon sem kérdezik egyetlen állampolgártól sem az anyja leánykori nevét. A Magyarországon kívül élő magyarok tehát – azért, mert más nyelvi, nyelvpolitikai környezetben élnek csaknem 100 éve, mint a magyarországiak – korábban soha nem használták az anyjuk nevét egy nyomtatvány kitöltése során, mert ezt soha senki sem kérte tőlük. Láthattuk korábban, hogy – mivel Ukrajnában a Magyarországon leggyakoribb asszonynévforma (a *Kis Pálné* típus) nem anyakönyvezhető – a magyar feleségek Kárpátalján tipikusan felveszik férjük családnevét. Egy egyszerű ukrainai, romániai stb. magyarnak elképzelése se volt arról, hogy miért érdekli a magyarországi választási irodát az, hogyan hívták az ő anyját akkor, amikor ő még meg sem született.

A magyarországi választást szervező hivatal munkatársai figyelmen kívül hagyták azt a könnyen hozzáférhető (lásd pl. DEBRECENI–BALOGH 1995; BEREGSZÁSZI–CSERNICKSKÓ–HIRES 2003: 156–158; BEREGSZÁSZI–CSERNICKSKÓ 2010a: 104, 2010b) információt, hogy a Magyarországon kívül élő magyarok nyelv- és névhasználata bizonyos fokig eltér egymástól, majd meglepődtek a sok érvénytelen szavazaton.

Azonban a hírek szerint a hivatalban – okulva a hibából – olyan törvénymódosítást készítenek elő, amely lehetővé teszi, hogy a Magyarországon kívül élő magyaroktól ne kérdezzék az anya nevét a szavazások során.¹⁵

Irodalom

- BALLA ANDREA (БАЛЛА АНДРЕЯ) 2008. Перепис угорських імен на російське/українську у селі Велика Добронь. *Acta Beregsasiensis* 1: 127–131.
- BALLA ANDREA 2011. A rendszerváltások következményei a kárpátaljai magyar személynévhasználatban. In: HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA – KARMACSI ZOLTÁN – MÁRKU ANITA szerk. *Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban: a 16. Élőnyelvi Konferencia előadásai*. Tinta Könyvkiadó – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete, Budapest–Beregszász. 394–397.
- BENKŐ LORÁND 1962. Hogy nevezzük a nőket? *Magyar Nyelvőr* 86: 169–171.
- BENKŐ LORÁND szerk., 1987. *A magyar nyelv története*. Tankönyvkiadó, Budapest (5. kiadás).

¹⁵ Anyja neve? – Na, ezt nem kérdezik többé a határon túli szavazóktól.
http://hvg.hu/itthon/20170621_Semjen_Zsolt_hataron_tuli_magyarok_szavazasa

- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKSKÓ ISTVÁN – HIRES KORNÉLIA 2003. A kétnyelvűség hatásai a kárpátaljai magyar nyelvhasználatban. In: CSERNICKSKÓ ISTVÁN szerk. *A mi szavunk járása: Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, Beregszász. 120–169.
- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKSKÓ ISTVÁN 2010. A névhasználati és megszólítási szokások. In: CSERNICKSKÓ ISTVÁN szerk. *Megtart a szó: Hasznosítható ismeretek a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság – Hodinka Antal Intézet, Budapest – Beregszász. 103–106.
- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKSKÓ ISTVÁN 2011a. A kárpátaljai magyar személynevek átírásának és használatának kérdésköréről. *Magyar Nyelvőr* 135/4: 414–422.
- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKSKÓ ISTVÁN 2011b. Угорсько-українські міжмовні контакти в антропонімії. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія XXIX–XXXI*: 237–241.
- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKSKÓ ISTVÁN 2004. ...itt mennyit ér a szó? *Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról*. PoliPrint, Ungvár.
- CSERNICKSKÓ ISTVÁN 1997. „Imja otcsesztvo” (Az apai név használatáról a kárpátaljai magyarok körében) In: B. GERGELY PIROSKA – HAJDÚ MIHÁLY szerk., *Az V. Magyar Névtudományi Konferencia Előadásai (Miskolc, 1995. augusztus 28–30.)* A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 209. szám. Magyar Nyelvtudományi Társaság – Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézete, Budapest – Miskolc. I. kötet, 162–167.
- DEBRECENI ANIKÓ – BALOGH LAJOS 1995. Magyar asszonynevek a Kárpátalján. *Magyar Nyelv* 91: 340–345.
- FERENCZY GÉZA 1972. Asszonyneveinkről. In: LŐRINCZE LAJOS szerk. *Édes anyanyelvünk*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 161–162.
- HEXENDORF EDIT 1963. Hogy nevezzük a nőket? *Magyar Nyelvőr* 87: 422–435.
- KÁLMÁN BÉLA 1989. *A nevek világa*. Csokonai Kiadó, Debrecen.
- KOVÁCS ANDRÁS 2003. A magyar keresztnevek orosz/ukrán átírása Som községben. *Acta Hungarica X–XI*: 75–83.
- KOVÁCS ANDRÁS 2011. Hogy hívnak? Adalékok a kárpátaljai magyar személynévhasználathoz. In: HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA – KARMACSI ZOLTÁN – MÁRKU ANITA szerk. *Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban: a 16. Élőnyelvi Konferencia előadásai*. Tinta Könyvkiadó – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete, Budapest – Beregszász. 386–393.
- LŐRINCZE LAJOS 1963. Néhány adat és megjegyzés a nők megnevezéséről való vitához. *Magyar Nyelvőr* 87: 169–173.

- NyKk. I. GRÉTSY LÁSZLÓ és KOVALOVSKY MIKLÓS szerk. 1983. *Nyelvművelő kézikönyv I.* Akadémiai Kiadó, Budapest.
- SOLTÉSZ J. KATALIN 1963. Hogy nevezzük a nőket? *Magyar Nyelvőr* 87: 291–292.
- TÓTH MIHÁLY – CSERNICSKÓ ISTVÁN 2014. *Tudományos-gyakorlati kommentár Ukrajnának az állami nyelvpolitika alapjairól szóló törvényéhez.* Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest.
- ZAHUCZKY MÓNICA 1997. Az asszonynévformák változásai városon és vidéken a 70-es és 90-es években. In: B. GERGELY PIROSKA – HAJDÚ MIHÁLY szerk. *Az V. Magyar Névtudományi Konferencia Előadásai (Miskolc, 1995. augusztus 28–30.)* A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 209. szám. Magyar Nyelvtudományi Társaság – Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézete, Budapest – Miskolc. I. kötet, 113–122.